Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVIII Ч. 120 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 30-го ЧЕРВНЯ 1981 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 30, 1981 No. 120 VOL LXXXVIII

РОМАН ДЯКІВ ПЕРЕВИБРАНИЙ НА ГОЛОВУ ОКРУГИ УНС У ВІЛКС БЕРРІ

Вілкс Беррі, Па. — В неділю, 17-го травня 1981 року, в церковній залі Української Католицької Церкви св. Володимира в Едвардсвіллі, Па., відбулися річні збори Округи УНСоюзу Вілкс Беррі. Голова Округи мгр Роман Дяків привітав представників Відділів і Марію Душник, заступницю головного предсідника УНС, і старшого обласного організатора Степана Гавриша. Присутнім на зборах був також Михайло Крика, секретар 27..-го Відділу УНС у Честері, Па.

Зборами провадила президія у складі: Дякова — голови, і Василя Стефурина — секретаря, який відчитав протокол зі зборів, що відбулися в 1980 році, і який був принятий присутніми.

У своєму звіті голова Дяків заявив, що Окружний Комітет УНС у Вілкс Беррі має 9 відділів (один із них нечинний) і виконав свою організаційну квоту на 100 відсотків в 1980 році. Він подякував С. Гавришеві за його співпрацю з Округою. Р. Дяків ствердив, що, хоч існує ряд економічних проблем та певний фермент в українській громаді, „було б гріхом занедбувати УНС в теперішню пору кризи." Він також додав, що плянує бути на зборах голів Окружних Комітетів, що відбулися на Союзівці 6-го червня цього року.

Касир Округи Катерина Лукач повідомила, що в касі Округи є під цю пору 369,34 долярів.

Після дискусії над звітами, на пропозицію Івана Гренчишина в імені Контрольної Комісії, ухвалено вотум довір'я уступаючому урядові Округи.

Роман Дяків.

Після дискусії до нової управи вибрано наступних громадян: мгр Роман Дяків — голова; Василь Валігун і Ольга Малищак — містоголови; Василь Стефурин і Михайло Скерпон — секретарі; Дмитро Остапів і Марія Балоська — члени. До Контрольної Комісії вибрані: Іван Гринчишин — голова, Іван Блищак, Євгенія Ваславська — члени.

Марія Душник, покликана до слова мґром Дяковим, подала ширший огляд діяльности УНС. В першу чергу вона сказала, що головний предсідник УНС д-р Іван Флис робить добрий поступ у виздоровленні, і що річне засідання Головного Уряду УНС почнеться 8-го червня цього року.

Вона зложила признання і ґратуляції Окрузі за повне осягнення організаційної квоти і висловила надію, що Округа здобуде такі са-

(Закінчення на стор. 4)

Казки визначної артистки знайдуть напевно стежку до дитячих сердець

В редакції „Свободи" сидять (зліва направо): мистець-графік Маргаріта Стрижалківська, Евеліна Белюць і режисер Олексій Койфман.

Джерзі Сити (Л. В-а). — Протоптати стежечку до дитячих сердець — це і було завданням і мрією артистки Евеліни Белюць, коли вона кілька місяців тому, разом з гуртом її друзів і мужа режисера Олексія Журби — Койфмана, впала на щасливу думку видати платівку українських казок і віршиків для дітей. Цей задум тепер здійснено, і в фірмі Artist Harvest Inc. Мирона Заліпського цього місяця появилася нетерпляче очікувана багатьма платівка, на якій улюблена артистка, акторка і декляматорка, ба і співачка, чарує майстерно виведеними казками дитячого слухача — відборця цієї платівки.

Тепер слово за покупцями — батьками наших дітей дошкільного віку й ранніх кляс школи, щоб вони, набувши платівку „Дитячі візерунки", дали її в руки своїм малятам. Розповісти про всі ці справи прийшла до редакції „Свободи" Евеліна (Ліна) Белюць, у середу, 10-го червня, і відбула тут довшу розмову з редакторами щоденника, які почули про її творчу працю над платівкою. Згодом до неї приєдналися співтворці „Візерунків" режисер Олексій Журба, він же Олексій Койфман, чоловік артистки, та малярка-графік, яка виконала обкладинку платівки, Маргаріта Стрижалківська.

Розповіла також Ліна Белюць, що вона багато завдячує проф. Петрові Одарченкові, який підібрав казки і віршики для пластинки „Дитячі візерунки" й у всьому давав їй дружні поради. Багато над проєктом потрудився і композитор та музика Ґама Скупінський, який для читання текстів не тільки створив вибагливий музичний супровід, але потурбувався і про інше озвучення, яке вимагалося змістом виконуваного: спів соловейка, гра пастушої сопілки, трембіти і мисливського ріжка, говір звіряток, звук пливучого човна та всі інші звукові ефекти, які додають до кращого сприймання слухачем всіх цих казок і віршиків.

Артистка Евеліна Белюць приїхала з України щойно два роки тому, але вже за цей короткий час про її появу довідалася сливе вся діяспора, особливо ж американська Україна, бо Е. Белюць виступає систематично на безлічі українських імпрез, радо й невтомно деклямуючи, співаючи та беручи участь у групових виступах подібних їй акторів з України. Якщо вона і має якісь побажання, то тільки такі, що хотіла б ще частіше контактуватися з глядачем і слухачем, шанувальником її артистичного таланту. Для справжньо-

(Закінчення на стор. 4)

Східньонімецькі комуністи атакують українських учених

Берлін (УІБ). — П'ять українських учених — проф. Д. Дорошенко, Л. Білецький, Яр. Рудницький, Д. Чижевський і І. Мірчук попали під обстріл комуністичної східньонімецької Академії Наук за свої праці, друковані на сторінках відомого наукового журналу „Цайтшріфт фюр слявіше Фільольоґі", що його між двома світовими війнами видавав світової слави вчений-славіст Макс Фасмер.

У найновішому числі прокомуністичного „Цайтшріфт фюр Славістік", що його видає тепер Академія Наук у Східньому Берліні, обговорено співпрацю згаданих українських учених із Фасмером. „Вони, — пишеться у статті, — а зокрема Дорошенко, включали гострі випади проти совєтської влади". Їхнє антимосковське наставлення, як специфічний рід „протисовєтизму", було скероване на Велику Соціялістичну Жовтневу Революцію й проти державно-правної спільноти народів СССР — „одного з найбільших (на думку теперішніх московських васалів у Східній Німеччині) досягнень суспільного ладу" в Східній Европі. Якщо мова про проф. Рудницького, то його статті, що їх друкував М. Фасмер „повні націоналістичних виступів проти комунізму й совєтської влади". Одним словом, згадані вчені, на думку східньонімецьких критиків, вводили політику, не науку, на сторінки такого поважного журналу, яким був „Цайтшріфт" М. Фасмера в роках 1924-1944. Автори цієї критики українських учених Л. та В. Цайль, співробітники теперішнього прокомуністичного „Цайтшріфту фюр Славістік" у Східньому Берліні.

Папа Римський має вірусове запалення

Ватикан. — Після довгих і всебічних клінічних провірок, група лікарів, які піклуються Папою Іваном Павлом II, дійшла до однозгідного висновку, що, крім післяопераційних проявів, Папа дістав вірусову інфекцію.

Зараження вірусом і перебіг його наслідків є лагідним і не мають нічого спільного з операційними ранами. Так само не оправдалися побоювання, що масивний перелив крови — Папа отримав коло п'яти літрів крови — може мати неґативні наслідки. Перелив крови не має ніякого зв'язку з його теперішньою недугою, ані не викликав ніяких неґативних наслідків. Дотепер ще не ствердженo, де є центр вірусового закаження, в грудях, чи в печінці. Одначе, це не має великого значення з огляду на лагідний перебіг хвороби. Проте в медичному бюлетені підкреслено, що неґативні наслідки цього рода вірусового закаження, що його отримав Папа, тривають відносно довго й мають тенденцію виснажувати зараженого. У зв'язку з тим побут Папи в шпиталі може продовжитися.

Видання медичного бюлетеню та його зміст значно заспокоїли публічну опінію, а в першу чергу, керівних членів римської Курії, які вже були почали виявляти глибоке стурбування станом здоров'я Папи та його наслідками.

ПРОГОЛОШЕНО ДОГОВІР ПРО МІЖНАРОДНУ ЗБРОЙНУ СИЛУ В СИНАЮ

Каїр, Єгипет. — Коротким речевим повідомленням в Каїрі три договірні сторони — ЗСА, Єгипет, Ізраїль — подали до публічного відома преслімінарний договір між ними у справі створення міжнародної збройної сили, яка буде стаціонувати на півострові Синай після його остаточного звільнення ізраїльськими військами. Та збройна сила буде складатися з трьох батальйонів. Американський контингент матиме коло 800 вояків. Є це перший випадок, коли постійна збройна одиниця ЗСА буде перебувати на Близькому Сході.

Постійна присутність американських збройних сил, хоч у силі тільки одного батальйону, підкреслює особливу ролю ЗСА в цьому обширі. Спочатку єгипетський уряд протиставився присутності американських вояків на своїй території й намагався, щоб відділи під командуванням ОН перебрали функцію патрулювання вільної зони між Ізраїлем і Єгиптом, одначе Москва категорично спротивилася тому. Її право вета в Раді безпеки давало їй змогу не допустити до позитивного рішення в тій справі. А формальноправно рішити мусіла Рада безпеки, а не якийсь інший орган, навіть не Генеральна асамблея. Тоді почалися розмови з метою створити таку міжнародну силу, яка безпосередньо була б пов'язаною зі своїми країнами, а не через посередництво ОН. Обидві держави — Ізраїль і Єгипет — узгіднили листу коло 30 держав, які будуть запрошені до вислання своїх вояків у склад тієї збройної сили. Покищо узгіднено, що на початок будуть у ній ЗСА, Єгипет і Ізраїль.

Для підкреслення особливого характеру тієї одиниці головний її керівник матиме титул генерального директора, а щойно його заступник буде військовим командиром. Договірні сторони устійнили, що генеральним директором буде американець, а особу командира вони узгіднять між собою. Та спеціяльна збройна одиниця матиме, крім трьох батальйонів, ще й всі додаткові технічні одиниці й свою систему зв'язку, повітряної й електронічної обсервації тощо. Таким чином вона буде важливим елементом стабілізації положення на Близькому і Середньому Сході. Командні пости й головні бази тієї збройної сили будуть в Рафаг на Середземному морю та в Шарм ель Шеік при вході до заливу Аґаба. Обидва пункти мають вагоме стратегічне значення.

Майкел Стернер, заступник державного секретаря, який провадив переговори в цій справі і є співавтором остаточного договору, який з огляду на його важливість мусітимуть ратифікувати парляменти всіх трьох держав, після підписання прелімінарного тексту заявив: „Очевидно, що ЗСА захоплені цим договором, що його саме тепер осягнено. Він зміцнить мир і мирні процеси в майбутньому". А міжнародні коментатори додають до цього: він великою мірою виелеміновує Совєтський Союз з рішень в тому обширі. А встрявання Москви є головною перешкодою і головною небезпекою для всіх народів того обширу.

ТЕРОР І АНТИТЕРОР В ІРАНІ

Теґран, Іран. — Останні два тижні в Ірані позначилися швидким зростом терору з боку державних чинників проти тих усіх, яких ісламські чинники уважають своїми ворогами. У відповідь на це протирежимні чинники зі свого боку застосували протитерор. Останній і найбільший терористичний виступ ворогів ісламського режиму є бомбовий замах на головну кватиру Ісламської республіканської партії. Наслідком вибуху бомби, або декількох бомб, у головній кватирі ІРП, який стався в часі важливих державних нарад, згинуло понад 60 провідних ісламських діячів на чолі з головою партії аятоллою Мохаммедом Бегешті.

Внутрішня боротьба в Ірані піднеслася на значно вищий рівень у висліді акцій проти президента Абольгассана Бані-Садра, який став символом національних сил в Ірані. Національні елементи, від лібералів до революційних націоналістів, які вимагають демократичних реформ і протиставляться ісламській реакції, дотепер слабі і мало зорганізовані, але, згідно з різними інформаціями з Ірану, вони швидко зростають. Крім них проти режиму діє, але дуже обережно, комуністичне крило іранської суспільности, яке складається з декількох угруповань. Комуністи зручно намагаються, за вказівками з Москви, яка послідовно підтримує ісламський режим і аятоллу Хомейні, використати ісламський режим для здушення національних і демократичних елементів, щоб мати вигідну ситуацію для наступу проти ісламської реакції.

Виконавці терористичних атак на приятелів аятолли Хомейні і на режимні установи та діячів, які мали місце на протязі останніх тижнів, не схоплені і тому годі окреслити, хто вони є. В Ірані загально переконані, що виконавці тих акцій рекрутуються як з-поміж національно-демократичних, так і лівих груп. Останнього тижня серед протирежимних терористичних виступів були — бомбовий виступ в Кумі, місці осідку аятолли Хомейні, вибух бомби на Центральному революційному сквері у Теґрані та замах на близького співробітника аятолли Хомейні та одного з основників Ісламської республіканської партії, Гоятолісляма Алі Хамейні. Алі Хамейні вийшов зі замаху живим, але важко пораненим.

Замах на головну кватиру ІРП стався в неділю, 28-го червня, пізно ввечері, коли в ній перебували на нарадах десятки провідних партійних і державних діячів. Бомба, чи бомби, вибухнула під час виступу аятолли Бегеші, голови партії і найбільш впливової після аятолли Хомейні особи в сучасному Ірані. Бегешті загинув на місці розірваний бомбою. Крім нього, загинуло понад 60 провідних діячів, фактично майже вся верхівка сучасного режиму і ісламської партії. Депутати до парляменту, партійні діячі, міністри, високі державні урядники тощо знаходяться серед убитих. З-під звалищ будинку, стеля і дах якого звалилися і придушили численних учасників нарад, пожарна сторожа, швидка медична допомога, поліція й військові ще далі відгребують тіла вбитих і поранених. Число поранених невідоме, бо їх розвозять до шпиталів у різних частинах міста. Серед легко ранених є прем'єр Махоммед Алі Раджай та його найближчий співробітник і намічений кандидат на майбутнього прем'єра Беґзад Набаві. Предсідник парляменту Гаятолісляm Гашемі Рафсанджені вийшов зі замаху живим і здоровим.

Довколо знищеного будинку збираються тисячі людей, які починають домагатися кривавої розправи з опозицією. Поліція й усі інші державні чинники збільшили розшуки за Бані-Садром, а радіо закликає, щоб ті, які його схоплять, доставили його живим, бо його свідчення потрібні для

(Закінчення на стор. 4)

В Америці

КОШТИ МЕДІКЕЙДУ так зростають, що Уряд Реґена цим занепокоєний і хоче стримати цей ріст, хоч на перешкоді тому стоять багато чинників. Коли, наприклад, кошт Медікейду в 1967 році був 1,6 більйона долярів, то в році 1986 Конґресове Бюро Бюджету побоюється, що цей кошт зросте до 24 більйонів долярів. Бюро Бюджету видало 59-сторінковий рапорт на цю тему, хоч і не критикує відкрито програму Медікейду, як це робить Уряд, бажаючи драстично зрізати її кошти, але пояснює все таки невідповідальності й труднощі прерізних і дуже заплутаних приписів для допомоги бідним, для яких Медікейд був первісно встановлений. Натомість Медікейд виявився дуже надуживаним, і густо-часто допомагає не тим, що потребують, а заможнішим. Наприклад, рапорт вказує, що половина людности, яка живе на заробіток нижче визначеної Урядом межі убогости, не дістає Медікейду, а особи, які дістають значно більше грошей від „межі убогости", дістають Медікейт, хоч він був подуманий не для них.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД оскаржує одну лабораторію у Чікаґо, завданням якої було робити аналізи хемікалій і ліків, особливо ж речовин проти комах, що її уживають фармери, вирощуючи різні рослини для споживання, — в несовісному переведенні дослідів на цих речовинах. Ця лабораторія або взагалі не перевіряла цих речовин, або перевіряла удавано й давала позитивні висновки про безпеку вживання цих речовин. Колишній президент Industrial Bio-Test Laboratories Inc, з Нортбруку, Іллиной, і його три співробітники станутъ під суд за те, що вони здогадно не піддавали аналізі цих речовин для заощадження грошей і давали фальшиві рапорти про їхню нешкідливість, — пише „Ню Йорк Таймс" з 23-го червня. В оскарженні Уряду подано, що лише чотири досліди були зфальшовані, але Аґенція Охорони Довкілля (Environmental Protection Agency) каже, що таких фальшивих перевірок було сотні і понад сотню хемічних речовин було визнано за безпечні, хоч насправді ці речовини ніхто не перевіряв.

ДЖЕЙМС БАКЛІ, підсекретар у Державному департаменті, перебував недавно в Пакістані, де він провадив переговори з пакістанським президентом і іншими державними чинниками щодо поширення допомоги ЗСА Пакістанові у протиставленні Совєтському Союзові та імперіялістичній політиці у світі, а особливо в Азії. Баклі добився успіху й заключив договір з пакістанськими урядовими чинниками, який має бути потверджений компетентними чинниками ЗСА. В часі дискусії над тим договором виникло питання побудови атомової бомби в Пакістані. Про підготову такої бомби вже давно підозрівають пакістанський уряд. Тепер заступник державного секретаря Баклі офіційно передав, що найбільш відповідальні пакістанські чинники запевнили його, що вони не будуть такої бомби будувати, принаймні так довго, як довго ЗСА будуть співпрацювати з Пакістаном.

ЯК ВІДОМО, Американська Юнія Цивільних Свобід має чималий Леґальний фонд, з якого черпає гроші на леґальну оборону чорним американцям, які беруть когось на суд за дискримінацію на расовому ґрунті. Тепер недавнозаснована в ЗСА організація „Моральної Більшости", що гуртує переважно білих американських громадян, розпочала розбудову подібного Леґального фонду на оборону тих американців, які уважають, що проти них ведеться „обернена дискримінація", тобто, що до них гірше ставляться в певних випадках, бо вони власне білі.

У світі

В ІРАНІ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ПОЛЮВАННЯ на недавнього президента Абольгассана Бані-Садра. Полювання ця прийняло гумористичні форми. Наприклад, на вулицях розвішено недбало виконані портрети колишнього президента, щоб громадяни могли пізнати його, якщо б зустріли на вулиці. Бані-Садр був популярний в Ірані й кожний добре знає його обличчя, а розвішення гончих листів з його світлиною викликає сенсацію серед населення. На вулицях щораз частіше ісламські дружинники й узагалі громадяни зупиняють інших громадян і придивляються до їхніх облич, чи часом це не президент Бані-Садр. Ісламські фанатики вигадали новий закид проти Бані-Садра. Преса закинула йому, що він секретно домовився з президентом Джіммі Картером у справі звільнення американських дипломатів, в'язнених протизаконно в Ірані, а коли йому це не вдалося, намагався заблькувати звільнення тих дипломатів ісламським урядом Махоммеда Алі Раджая. Так само постійно атакує Бані-Садра у своїх виступах аятолла Хомейні.

В ЕСПАНІЇ ЗААРЕШТОВАНО ЧЕТВЕРТОГО старшину за підготову державного перевороту. Є ним майор Хезус Кампос Перез, справу якого долучено до справи трьох старшин, заарештованих два дні перед тим, і п'яти цивільних. Дотеперішнє слідство виявило, що заарештовані мали своїх співробітників поміж високими державними урядниками, що їм давало змогу підслухувати телефони навіть членів кабінету. Крім цього, вони виконували всілякі інші підготовчі функції. Одначе, дотепер ще невідомо, який був загальний плян перевороту, ані також, хто ще належав до спільників заарештованих. Стверджено понад усякий сумнів, що члени змови належали до крайньо-правих елементів і були близькі до старшин, які перед тим пробували скинути теперішню державну владу й передати її військовим.

ЩЕ В КВІТНІ 1980 РОКУ ТРИ ТУРЕЦЬКІ терористи вбили американського підстаршину Сема Новелло, коли він переїздив автом вулицею Анкари. Убито також шофера турка Алі Сабра Байтара. В часі погоні поліції вдалося важко поранити одного терориста, який помер від ран у шпиталі, а двох зловити. Проти двох зловлених відбулися судові розправи в різних судових інстанціях. Врешті, висока камера військового апеляційного суда затвердила присуд смерти обидвом терористам. Після вичерпання усіх правних протизаходів з боку оборони присуд смерти виконано.

МІЖ ЧОТИРМА СОЮЗНИКАМИ з часів Другої світової війни — ЗСА, Англія, Франція, СССР — вибух конфлікт з приводу голосування в Східньому Берліні. Коли 10 років тому між тими чотирма державами заключено черговий пакт у справі Берліну, то західні союзники вважали, що як Східній Берлін, так і Західній, є незалежною цілістю. Совєтські представники тепер інтерпретують той договір, як потвердження приналежности Східнього Берліна до Східньої Німеччини. Згідно з цією інтерпретацією, совєтське командування Східнього Берліна дозволило мешканцям взяти участь у голосуванні до східньонімецького парляменту. Таким чином Східній Берлін формальноправно став частиною Східньої Німеччини. Протести трьох західніх союзників до совєтської сторони не мали найменших наслідків. Мешканці Східнього Берліну голосували яу і мешканці всієї Східньої Німеччини — 99.98 відсотків, з того 99.86 голосів віддано за єдину комуністичну листу.

Американський суд відібрав громадянство у Дем'янюка

Клівленд, Огайо. — Кореспондент „Ассошіейтед Пресс" повідомив, що суддя федерального окружного суду Френк Батісті зарядив відібрання американського горожанства українському еміґрантові Іванові Дем'янюкові, якого обвинувачували в тому, що він затаїв своє минуле — службу як сторож у німецьких концтаборах, при отримуванні громадянства ЗСА. Суддя також відкинув внесок оборонця Дем'янюка в справі нового суду. Судова розправа тривала понад п'ять тижнів і закінчилася 11-го березня, ц. р.; остаточний вирок видано 23-го червня 1981.

Дем'янюка поставили під суд за оскарженням, що він був сторожем в нацистському концтаборі в Треблінці і Собіборі в Польщі, і що він мав знущатися особливо над жидівськими в'язнями. Проти нього зізнавало 13 свідків, включно з п'ятьма тими, що пережили страхіття концтабору. Вони пізнали його з фотографії з 1952 року.

У своїх зізнаннях Дем'янюк свідчив, що він був змобілізований до совєтської армії і взятий в полон німцями в 1942 році, де пробув військовополоненим аж до 1945 року. Він признався, що німці взяли його до військової частини, зорганізованої з українських полонених, але твердив, що він ніколи не воював за нацистів і не допомагав їм.

П. Дем'янюк також сказав, що на своїй аплікації для одержання американського афідавіту він подав, що є селянином з Польщі, бо він боявся, що як наддніпрянського українця його насильно повернуть до Совєтського Союзу.

Як повідомляє американський кореспондент, справа Дем'янюка є однією з 19-ти подібних справ, які тепер веде американський суд.

Спірос Ґонакінс, один з оборонців Дем'янюка, заявив, що оборона внесе відклик проти рішення суду.

В час, коли проголосили рішення суду, біля 20 українців на вулиці протестували проти рішення суду, твердячи, що І. Дем'янюк є жертвою совєтського переслідування українців і інших не-російських народів в СССР. Вони виступають проти використання судом в доказ провини Дем'янюка совєтський документ із совєтських архівів, а саме, леґітимацію, видану на ім'я Івана Дем'янюка, сторожа в концтаборі в Треблінці.

Його трактували в суді зовсім несправедливо через втручання Совєтського Союзу", — сказав Зенон Кріслатий, основник ад гок Комітету проти вживання совєтських документів у Клівленді.

Іван Дем'янюк є третім українським еміґрантом, якому відібрано американське громадянство. Першим був Федір Федоренко, справа якого досить неясна, бо, як виявилося, він два рази відвідував безкарно СССР, і тому, що він заявив, що він хоче повернутися добровільно до СССР. Другим був Володимир Осідач, який недавно помер у Філядельфії, дехто уважає — з розпачу через всі ці судові доходження.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00, UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

„Вакууму більше не буде!"

Ці слова сказані колись ще в Україні В. Морозом і надруковані у численних підпільних виданнях п.з. „Замість останнього слова", такі характеристичні і дуже актуальні сьогодні, коли маленька вітка українського народу, поселенці у багатьох країнах вільного світу, розпочали знов акції в обороні засуджених численних українських патріотів, довголітніх політичних в'язнів, а зокрема журналіста Вячеслава Чорновола, Юрка Шухевича, юриста Левка Лук'яненка, поета й письменника Миколи Руденка та багатьох інших.

Журналіст Вячеслав Чорновіл, про звільнення якого вже віддавна клопочеться Спілка Українських Журналістів Америки і Канади, очевидно з підтримкою усієї української спільноти, пише у своєму „Відкритому листі до призидії XXVI з'їзду КПСС" виразно і недвозначно, що „не доводиться навіть сумніватися, що стосування політичного ґанґстеризму органами КҐБ, який приходить на зміну вже дискридетованому методові ув'язнення інакшемислячих у психотюрми, викличе неґативну реакцію світової громадської думки". Чорновіл, як член Української Гельсінкської групи, заступається також за інших друзів, про яких він каже, що „ми не є жертвами судових помилок", а жертвами запланованої акції внутрішнього тероризму". Тому він слушно вважає себе закладником Політбюра ЦК КПСС, бо перетримування його в неволі Чорновіл окреслює не якимось непорозумінням, а пануючою внутрі комуно-московської імперії ситуацією, яка вимагає від режиму ізоляції членів руху спротиву і активістів оборони прав людини, тотально потоптаних кремлівським режимом.

У висновку своєї згадки про Чорновола, надрукованій у „Свободі" з 25-го червня ц.р., Раїса Мороз каже: „Залишилось тільки, щоб і українська громада у вільному світі оцінила свого великого земляка і доклала всіх зусиль, щоб врятувати його від загибелі".

На жаль, українська діяспора, зокрема в останньому часі, дещо занедбала справи оборони українських політичних в'язнів, не зважаючи на те, що існують для цього кращі передумови, а країни Заходу почали ставити активний спротив совєтській політиці шантажу і чимраз виразніше підкреслюють проблеми боротьби за національні й особисті права поневолених Москвою народів. Можливо, що нам в цьому перешкоджає наша внутрішня розсвареність, яка в багатьох випадках перебирає мірку і ми тоді, ставши в позу войовників схрещуємо проти себе шаблі, забуваючи при тому про основні речі — про Україну і її синів-патріотів, які не втікають від політичної відповідальности, бо вони йдуть за колишнім закликом В. Мороза, що вакууму в українській визвольній боротьбі більше не сміє бути.

До цих безкомпромісових членів руху спротиву і оборонців Гельсінкської угоди належить якраз Вячеслав Чорновіл. Він свідомий того, що його очікує за це приниження, в'язниця, концтабори, втрата людських вигод, чи навіть „припадкова" смерть на вулиці, але він не всилі далі терпіти несправедливости, насильства над українськими народами, брехні комуно-московських імперіялістів і тому приносить себе в жертву, щоб вічно жевріла ідея боротьби з окупантом. Він у цю ідею вірить так свято, як вірили в науку Христову перші мученики і апостоли. І тому такої віри не можуть вбити в ньому каґебісти, навіть способом найбільш жорстоких форм терору.

Вячеслав Чорновіл, будучи в підневільному стані, відкрито обвинувачує московських режимників за винищування української інтелігенції, за вивози української молоді на непосильні роботи в сибірську тайґу, за нищення української культури тощо. А ми, загрузши по вуха у власних протиріччях, стоїмо ніби осторонь цієї боротьби, цих неймовірно важких змагань Чорновола і тисяч інших, що стали на шлях відкритої боротьби з Москвою. Повинно ж бути навпаки. Наші акції, наші заходи й ініціятиви мусіли б перевищувати їхню активність і в цьому не сміють нам перешкоджати, ані місцеві розходження, ані всякі проминаючі непорозуміння. Треба спершу докласти всіх зусиль для масової активізації громадськости на Заході і скерувати її на оборону загрожених українських активістів, а потім уже, як залишиться час, упорядкувати, і то за всяку ціну, наші внутрішні відносини, без упорядкування яких ми не зможемо ефективно допомагати Україні.

Т.Т.

АТАКА СПРАВА І ЗЛІВА

Останній етап західнього демолібералізму належав до його особливо квітучих періодів. Почався він після Другої світової війни, коли народи й поодинока людина були спрагнені перш усього відкинути якнайбільше норм і принципів, обмежень і реґламентацій, а хотіла бути собою. Згідно з природним розвитком речей зчасом мусіло прийти до надужить, переборщень і лібералізм вичерпав свої творчі енерґії та почав деґенеруватися у сваволю, в анархію. Він уже не всилі розв'язати проблем, які створило життя як і він самий. Тоді то почався наступ на нього. Наступ з двох боків. Справа заатакували його успішно, принаймні покищо, консервативні сили з Англії, ЗСА та інших країн, зліва заатакували його соціялісти, як у Франції а вслід за цим можуть піти й інші країни.

Лібералізм вичерпав себе

Цікаве, що в цій кризі лібералізму, не було почви для ренесансу комунізму. Комунізм уже довгі роки у виразному занепаді. Стається це в першу чергу завдяки СССР. СССР зі своєю закляклою, застиглою до безруху системою, із своїми зростаючими недоліками, зі своєю безпорадністю в обличчі великих і малих життєвих проблем і з уживанням сили, як єдиного й кінцевого засобу та розв'язки в кожній ситуації, став відстрашаючим символом та ілюстрацією невдачі комуністичного експерименту. Звідки ще так недавно сподівалися чогось нового, нових зрушень і нових ідей, нових ініціятив і нових спроб віє безрухом. І тому навіть така прекрасна нагода як віджирання сучасного лібералізму не створило умов для відродження віри в комунізм.

Як звичайно буває, лібералізм вичерпав себе під кожним оглядом. Таке часове вичерпання — це доля усіх течій, які мають свої ритмічні підйоми й спади, мають свої початки й кінці. Тільки що одні з них раніше, чи пізніше відроджуються, інші знов підупадають, щоб ніколи не піднестися. Лібералізм має у собі стільки переконливих, тривалих вартостей, стільки позитивного, що сучасний його занепад слід уважати проминаючим явищем, але не зважаючи на те, він сьогодні є дійсний, є таким життєвим фактом, якого аж ніяк заперечити не можна.

Лібералізм не всилі знайти ані відповіді, ані виходу з тієї ситуації, в якій знайщлися господарські системи західніх промислових суспільств. Сучасний тривалий поворотний господарський застій і занепад не піддається лібералістичному лікуванню. Получений із такими проявами, як: інфляція, зріст безробіття, спад продуктивности праці, очевидними й зростаючими недоліками в розподілі дібр, хоч є всі дані, щоб саме в тому останньому, в розподілі дібр, добитися постійного покращування. Проблем і внутрішніх супечностей господарського лібералізму, які щораз виразніші й голосніші, не лише не всилі розв'язати практичні керівники господарського життя, але також економічна теорія стоїть перед ними безрадною. Ясно, що господарське положення вимагає різких і радикальних заходів. На велику скалю, у національній економіці, як тепер кажуть — макроекономіці, як і теж у мікроекономіці — у веденні окремих господарських одиниць.

Одначе економічний лібералізм не має у свому арсеналі тих радикальних засобів, ані не здібний, а навіть не склонний за ними шукати. Вони бо в великій мірі були б його запереченням. Як поборювати інфляцію? Законними нормами, приписами й примусом? Це ж протилежне лібералізмові. Як боротися із безробіттям? Забороною звільняти з праці, соціялізацією підприємств, розгорненням суспільних робіт? Та це все кричуще заперечення лібералізму. А як же з нуждою? Брати від заможніших тим, чи іншим способом і підтримувати знову же тим чи іншим способом убогих? Цього при лібералізмі ніхто не зробить. Впрочім у відношенні до цього останнього, то лібералістична економічна політика дійшла шляхом „зменшеного прибутку" до тих меж, за якими вбогі щораз менше користають із соціяльної допомоги, а щораз більше з неї іде до рук і кишень бюрократів, професійних „суспільних опікунів" і інших малопродуктивних, чи взагалі непродуктивних елементів.

У суспільно-політичній ділянці лібералізм також дійшов до кінця своєї дороги. Наголошуючи щораз більше одиницю та її права, лібералізм причинився до катастрофального упадку почуття соціяльної служби, суспільного обов'язку, суспільної моралі й у великій мірі причинився до того, що демократія почала деґенеруватися у своє заперечення в анархію.

Про знищення у духово-культурній площині прямо не приходиться говорити. Ця тема на устах у кожного, хто критично дивиться на життя та на його різнорідні вияви. „Поблажливе суспільство" — „перміссив сосайєті" — почало своєрідний „хрестоносний похід" проти всіляких норм, зв'язуючих одиницю звичаїв і приписів, а до чого врешті-решт добилося, то нічого й говорити.

Права і ліва протидії

Проти того всього мусів раніше, чи пізніше прийти спротив і заперечення. В англосакських країнах він прийшов зворотом напра-

(Продовження на ст. 3)

З ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ

• Після великого тиску за побудовою цілого промислу синтетичного пального, який мав місце попередніми роками, щораз більше голосів твердить, що принаймні покищо синтетичне пальне було б задорогим люксусом. Природні енерґетичні джерела повинні вистачити ще на довго, тим більше що останнім часом в різних країнах відкрито чималі резерви нафтової ропи і природного газу, а є надії на відкриття дальших. Крім цього ощадності й раціоналізація у вживанні пального заощадила значні кількості ропи і є надії, що процес ощадностей ще не завершений. Постаті резерви нафтової ропи на міжнародному ринку викликують тиск на ціну, яку деякі продуценти уже були змушені обнизити. Останньо виступив Едвард Нобл, недавно іменований керівник американської Корпорації синтетичного пального, який висловив думку про недоцільність будувати величезний Комбінат для продукції газу в Дакоті. Проєкт в Північній Дакоті мав бути першою цього роду, а одночасною взірцевою побудовою й держава мала його субвенціювати до висоти двох більйонів долярів.

• У зв'язку зі спадом споживття нафтової ропи і її деревативів упала висота імпорту тих товарів до ЗСА. Це очевидно, відбилося позитивно на платничому балянсі ЗСА. Одначе спад споживття збільшив товарові резерви цілого ряду американських фірм, а особливо рафінерій. Заповіджена обнижка продукції нафтової ропи в Савдійській Арабії ще не прийшла, хоч уже декілька разів її заповідано, і це ще тільки збільшує подачу на світових ринках. Деякі фірми, які мають умови з поодинокими продуцентами, або сталих, хоч неконтрактових доставців, не зменшують своїх закупів, щоб не втратити джерел достави у часі, коли прийде зменшення постачання, або взагалі якась криза, що її завжди можна побоюватися у наших неспокійних часах.

• Предсідник Бюджетової комісії Сенату ЗСА Піт Доменічі остеріг, що демократичні пляни в Палаті Репрезентантів скорочувань плянів президента Роналда Реґена можуть не лише поважно зашкодити тим плянам, але також неґативно відбитися на загальному господарському стані. Виступаючи в телебаченні, в програмі „Фейс тге Нейшен", він підкреслив, що пляни Президента мають піднести закупну силу американського консумента, а в першу чергу шляхом додаткових ощадностей створити такі поважні засоби, які корисно вплинуть на дальшу інвестицію. А без фондів інвестиційні засоби будуть замалі, щоб подолати зростаючим завданням.

• Канадський федеральний уряд прем'єра П'єра Труда вніс до парляменту проєкт закону п.з. „Акт енерґетичної безпеки". Цим проєктом канадський уряд хоче завершити канадське законодатство, ціллю якого є створити формальноправні основи під канадизацію канадського господарського життя, а точніше господарки енерґетичними засобами. Цей типово націоналістичний економічний акт має на меті в першу чергу забезпечити канадську гоподарку для канадських фірм, підприємців і робітників, подруге зберегти її перед тими всіми загрозами, які можуть колись постати в інших країнах, а зокрема в ЗСА. Дотеперішня залежність канадської господарки від чужонаціональних фірм, або одиниць уже в багатьох випадках відбилася неґативно на розвитку канадської господарки. Запропонований акт не має на меті повністю перевести канадську господарку у неканадські руки, а тільки її значну частину, тобто принаймні 50 відсотків. Міністер енерґетики Марк Ляльонд, впроваджуючи той акт перед парляментом, відкинув критику чужих фірм і підприємців, а в першу чергу американських, які робили закиди, що проєкт — протизаконний. Проєкт повністю у рамках обов'язуючих законів і норм та його викликали потреби країни, а не групи підприємців. Парлямент розлядатиме проєкт Акту восени цього року.

• Французький господарський світ прийняв перемогу соціялістів у парляментарних виборах із мішаними настроями. Дотепер загальна реакція песимістична. Від часу перемоги соціяліста Франсуа Міттерана на президента Франції акції впали пересічно на 30 відсотків, відсотки від банкових кредитів закріпилися на 20 відсотків у річному відношенні, франк впав до рекордово низького рівня. Інфляція проявила тенденцію зросту й знавці передбачують, що вона осягне 15 відсотків наступного року. Компетентні речники уряду і самий президент Франсуа Міттеран заявили, що вони не думають переставити французьку господарську систему на колективні рейки й націоналізувати всі головні ділянки промислу, але одночасно з тим вони зовсім виразно підкреслили й почали вже переводити соціялістичні принципи господарювання. Частина підприємців протиставиться дальшій націоналізації і їх поставу висловив Філіпп Томас, керівник фірми „Пешіні", одного з найбільших французьких промислових ґіґантів: „Пощо націоналізувати, коли ми робимо, що найкраще можна робити. Невже ж держава зробить це краще"? „Поставу інших відбив Марсель Дассоль, відомий продуцент славних літаків: „Така є воля народу і ми їй підпорядкуємося".

Мирослав Борисюк

За однорідну систему „Рідних Шкіл"

(У сторіччя української „Рідної Школи")

І знову ми закінчили один рік навчання в „Рідній Школі", знову проголосили імена та висліди матури, знову в деяких осередках відбули урочисте закінчення шкільного року, або перевели ґрадуаційний баль, виголосили довгі промови про значіння школи, виховання та навчання дітей, та й розійшлися хто куди: батьки на заслужені вакації, діти до таборів, а вчителі, як хто годен, й як на кого стати.

А на порядку дня у „Віснику СКВУ" із лютого 1981 року на четвертій сторінці видніє заклик: „Змобілізувати всі сили" — для посилення дії системи українського шкільництва в усіх країнах нашого поселення — і тому: „Виробити конкретний плян праці"!

Отже — ясно і недвозначно, що дотепер не було жадних плянів для встановлення однорідної системи провадження „Рідних Шкіл", або, як такі були, або були доривочні, або споруджені на час, чи відповідно до обставин і потреб даної навчальної установи. Скаже, без сумніву, кожний свідомий громадянин, що це саме добра нагода, а передусім наказ часу, взятися до конкретних плянів та їх послідовного здійснення. За вказівками СКВУ у цій акції зобов'язані взяти участь усі світські церковні, наукові, виховні, станові, молодечі установи та організації, щоб добитися позитивних і вирішальних настанов у пляновій, посиленій дії, щоб уникнути цієї трагедії у нашій діяспорі, що її окреслено мовним голокостом".

Фактом є, що Уряд ЗСА і Канади прихильно відноситься до посилення розвитку української мови, тільки із нашого боку існує повна байдужість, брак ініціятиви, а понад усе роздрібленість заінтересувань, спрямованих радше на політичні аспекти самого виховання, що рівняється для нас всіх зненавидженому поняттю „політ-грамоти". Ось в чому річ, коли українські молодечі організації визнають цей принцип, і українська молодь безвільно піддана цьому „проминанню мозку". В дальшому беручи на розгляд всі правильники навчання, всі посібники, та методи у поданні поодиноких предметів, усе це має посмак „крайового" жанру, й для української тут уже народженої молоді це все стає: тяжким, незугарним, нецікавим а вкінці відстрашуючим. Не хочемо погодитись із цим, що пора нам перейти на нові рейки навчання, створити програми, посібники, іспитові правильники, за американською системою, за якою навчаються наші діти в американській школі.

Відрадним явищем у навчанні рідної мови є т. зв. двомовні школи тепер у Канаді, де навчання ведеться двома мовами, що її вивчають пропорціонально до числа учнів, від передшкілля до сьомої кляси включно. За цей час, на протязі вісьмох років, учні повинні вивчити українську мову — її розуміти, нею говорити, читати й писати. Ця програма як на тепер, хоча поступає поволі, виказала свої добрі і корисні наслідки, що в дальшому причиниться до її закріплення у цій шкільній системі. Сама програма навчання української мови розроблена в таких напрямних: 1. Вживати мову в щоденному занятті, 2. Вивчати в цій мові культурні вартості, звичаї й традиції нашого народу, 3. Пізнавати своє етнічне походження, та виплекати поняття окремішньої ідентичности, 4. Вивчати свою мову у практичнім відношенні до інших мов, що їх вивчається в школі. Ми є свідками цього, що двомовне навчання в Канаді, а це в Альберті, Саскачевані і Манітобі доказало, що діти двомовних шкіл ведуть перед у науці обома мовами, й коли їх піддається реґулярному навчанню, тоді це буде єдиний спосіб задержати українську мову й культуру в Канаді на довгі роки, й як стоїть написано в Талмуді: „Хто навчить свого сина, той навчить не лише свого сина, але й синового сина, і ген аж до кінця ґенерацій"! Коли в нашої дитини від передшкілля, а радше від материного серця ввійде в малу голівку рідна мова, тоді вона буде у неї жити на рівних правах із мовою держави, й не стане якоюсь „додатковою", як це тепер ми завважили в останніх роках.

У ЗСА з початком 1962 року Уряд проголосив організацію студій над збереженням неанглійських мов в Америці, асиґнуючи на це відповідні суми, з метою й бажанням, щоб на американському ґрунті не пропали мови, що їх принесли з собою різноетнічні іміґрантські групи. Уряд хотів знати, що роблять національні групи, щоб зберегти свою рідну мову, чим й як можна їм у тому допомогти і як заохотити їх до задержання своєї мови. Так постала організація під назвою: Проєкт мовних ресурсів, із покликаних до неї вчених, які розробили анкети для збірання потрібних інформацій. Одну таку анкету вислано управителям шкіл, другу вчителям, що працювали по різноетнічних й релігійних установах, що заняті вишколом молоді. В цих анкетах мали бути від-

(Продовження на ст. 3)

Іван Я. Хамуляк

У СТРЕМЛІННІ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО СУЦІЛЛЯ

Закінчення

Сотер Ортинський — перший єпископ для нас усіх

Українці, які приїздили до Америки чи то з Галичини, чи із Закарпаття, не мали зразу власних церков і священиків і тому включилися в словацькі або польські парохії. Згодом почали теж приїздити українські священики і почали організувати українські церкви і парохії. Побачивши це римо-католицькі священники, які не хотіли тратити добрих наших родин, почали робити різні доноси на священиків до своїх єпископів і почалася доволі затяжна і часом зовсім не чиста боротьба. Проблеми целібату, обрядових церемоній і т. п. чимало теж додали до цієї боротьби.

Ця безвідповідальна поведінка римо-католицького клеру і їхніх владик, спричинила те, що багато наших людей і тих, що називалися ще русинами, і тих, що вже називали себе українцями, включно з деякими священиками, переходили до Російської Православної Церкви.

В обличчі тих фактів й американські римо-католики згодом погодилися на єпископа візантійського обряду і ним став Сотер Ортинський, однак зразу без власної епархії. Щойно в 1913 році Апостольський делеґат повідомив: „Його Еміненція кардинал Ґотті, префект Святої Конґреґації для поширення віри, в листі датованому 28-го мая, 1913 доручив мені повідомити американську ґієрархію, що Святіший Отець передав отцеві Сотерові Ортинському повну звичайну юрисдикцію над всіми вірними і духовенством руського обряду в межах США".

„Нова ера в житті візантійських католиків почалася, ера консолідації і реорганізації", — твердить о. А. Пекар, а далі додає: „Сьогодні, дивлячись 50 років назад, можна вповні оцінити працю і посвяту єпископа Ортинського. По великих втратах до православних і до римокатоликів, маємо зараз 5 цвитучих епархій (сьогодні маємо шість, прим. І.Х.) і велика заслуга в тому єпископа Ортинського, направду доброго пастора".

Та нова ера консолідації і реорганізації на довшу мету виявилася не зовсім реальною. Події, які заіснували перед і по смерти єпископа Ортинського, довели остаточно до розподілу, колись однієї Візантійсько-Католицького обряду Церкви на дві: Карпатську й Українську.

Ми були разом і чому розійшлися?

І карпаторусини й українці-католики в Америці мали ті самі проблеми, тих самих ворогів і ті самі перешкоди. Раціонально беручи, можна б дивуватися, чому той спільний початок, в дальшому не видержав життєвої проби і ми поділилися. Але рівночасно насувається питання, чи ми дійсно розійшлися навсе, чи може колись в недалекій майбутності зійдемося знову, якщо не ми, то може наші діти чи навіть наші внуки. Покищо пробуймо пригадати і підсумувати причини створення двох керівних центрів для церков візантійсько-католицького обряду.

По смерти єпископа Ортинського, Апостольська делеґатура іменувала двох адміністраторів: отця Гавриїла Мартяка для вірних із Підкарпаття, а о. Петра Понятишина для вірних з Галичини. Для ілюстрації атмосфери варто навести історію Александра Дзюбая, яку описує о. А. Пекар. Один із провідників опозиції по єпископа Ортинського, о. Александер Дзюбай, дуже ображений, що не його іменували на адміністратора, перейшов до Російської Православної Церкви.

Російський Синод, сподіючися, що отець Дзюбай переведе більшу частину руських парохій на православ'я, 20-го серпня 1916 року висвятив його на єпископа Пітсбурґу... Намагання були перетягнути ціле „Соєднаніє" до російської церкви. Однак завдяки розважності адміністратора Гавриїла Мартяка та інших вірних священиків, ціла акція Дзюбая не вдалася, і він по невдалій кар'єрі в російській церкві, в 1924 році повернув до візантійського обряду. На смертельній постелі, він „мав мав одну велику розраду, що був в спромозі померти, як католик". Перший рік свого урядування, як адміністратор, о. Мартяк мусів боронити візантійський обряд проти Дзюбая і тих священиків, які йому допомагали. В своєму першому Пастирському листі 20-го вересня 1916 року він засудив акцію о. Дзюбая та заявив: „ми є і завжди лишимося Русинами і грекокатоликами, і ми ніколи не станемо російськими москалями". Епархальний Синод священиків, що його скликав адміністратор Мартяк в червні 1917 року в Ню Йорку, став зворотним пунктом в історії карпаторусинів в Америці. Вони одноголосно підтвердили льояльність супроти Риму і між іншим рішили просити Рим встановити окрему карпаторуську епархію, що її провадитиме їхній єпископ. Відносно національної ідентичности синод одноголосно засудив панславізм і проросійські тенденції між русинами. Політично вони схилилися у бік Мадярщини, але рівночасно зажадали повної автономії для русинів під мадярською короною.

У 1924 році їхнім єпископом став Василь Такач, якого висвячував єпископ Йосафат Коциловський з Перемишля, а йому асистували єпископ Діонізій Наряді з Юґославії та італійсько-грецький єпископ Мелє з Люнґо, Італія. Єпископ Василь Такар для карпаторусинів був „своїм чоловіком", бо був уродженцем Закарпаття. Треба згадати єпископа Миколу Елька, який став єпископом в 1954 році в часі свого урядування впровадив англійську мову до Богослужень. У 1977 році встановлено Візантійську Метрополію в Піттсбурґу і першим Митрополитом для карпаторусинів візантійсько-католицького обряду став Степан Коціско, який ті функції сповняє і сьогодні.

Митрополитом Української Католицької Церкви в ЗСА є сьогодні Степан Сулик, з осідком у Філядельфії та дальшими двома єпископствами в Стемфорді і Чікаґо.

Чому ці?

Автор цих рядків старався фрагментарно пригадати проблему незвичайно великої ваги для нашої діяспори. Заки я остаточно рішився спробувати зактуалізувати ту проблему на сторінках преси, я, між іншим, відвідав покищо єпископа Михаїла Й. Дудика в Пассейку, якого зустрів я вперше в житті. Я сказав йому, що хотів би пробувати оживити діялог поміж українцями і карпатору-

(Закінчення на стор. 4)

Зелені Свята на цвинтарі Св. Духа

Під час панахиди на гробі св. п. митрополита Йосифа Шмондюка; стоять (зліва): єпископ В. Лостен, о. Юліян Осадца, митрополит С. Сулик, о. шамб. Петро Хрепта та єпископ І. Лотоцький.

(Світлив Р. Голіят)

Кожного року на Зелені Свята стемфордський Владика Василь Г. Лостен відправляє з духовенством Божественну Літургію на українському католицькому цвинтарі Св. Духа в Гемптенбургу, Н. Й., який положений в підгірській частині гір Кетскил, віддалений від міста Ню Йорк на 55 миль, а від відпочинкової оселі Українського Народного Союзу Союзівки на 40 миль.

У неділю, 15-го червня цього року, Службу Божу відправили в намірення усіх тих,які спочивають на цьому цвинтарі, за мучеників УКЦеркви в Україні, воїнів українських армій, які віддали своє життя за свою батьківщину й український нарід,Митрополит Степан Сулик, єпископ Кир Василь Лостен і єпископ Кир Іннокентій Лотоцький, ЧСВВ, в сослуженні багатьох священиків.

Після Євангелії Кир Інокентій Лотоцький, ЧСВВ, виголосив змістовну проповідь, згадуючи про зеленосвяточні торжества в Україні, про мучеників УКЦеркви, а відтак звернувся з апелем до української молоді, щоб пам'ятала про священичі покликання. В тисячоліття хрищення України, яке припадає в 1988 році, наша молодь повинна поповнити проріджені ряди наших священиків. Тільки на цьому цвинтарі спочиває понад 20 священиків.

З рук наших владик прийняли Св. Причастя багато Сестер, священиків і мирян, які так численно приїхали автобусами й автомобілями з кількох стейтів.

По Службі Божій, три владики з багатьма священиками відправили панахиду на гробі св. п. митрополита Йосифа Шмондюка, а відтак всі перейшли до свіжої могили о. д-ра Володимира Гавліча, ЧСВВ, пароха й ігумена церкви св. Юра в Ню Йорку, й разом відслужили [illegible]ахиду. Ню-йоркськ[illegible] [illegible]омада 11-го червня ц. р. при участі кількох сот мирян відпровадили свого дорогого пароха о. д-ра Гавліча на вічний спочинок.

Після панахиди, Митрополит Сулик підходив до кожного гробу похованих тут отців Василіян і поблагословив кожний гріб осібно. Отці Василіяни мають на цьому цвинтарі свою секцію і закупили 72 гроби.

Отці розійшлися по гробах і почали відправляти панахиди, або посвячувати пам'ятники. Ви могли зустрінути там ряд осіб, які посвячували свої пам'ятники за свого життя, щоб після смерти не завдавати клопоту іншим. Це вбільшості особи, що не мають своїх близьких в ЗСА.

Заряд цвинтаря Св. Духа в цю неділю продав понад 200 гробів. Цей цвинтар з кожним роком стає все більше й гарніше упорядкованим.

Могутній хрест-пам'ятник, що його виготовлено в майстерні проф. Юго Маццея в Італії, за проєктуванням архітекта Аполінарія Осадци, видніє здалека, а виритий в мармуровій таблиці напис при вході на цвинтар, вказує усім, що це український католицький цвинтар Св. Духа.

Треба подивляти проф. Маццея, який спеціяльно приїхав на похорон о. д-ра Гавліча, як також був на похороні св. п. митрополита Йосифа Шмондюка. Мозаїка й престоли в церкві св. Юра в Ню Йорку були виготовлені в його майстерні в Італії. Багато різнорідних робіт він виконав для св. Софії в Римі.

Вже давно закінчилися панахиди, а миряни ще довго оглядали понад380-акровий цвинтар, згадуючи про своїх рідних, яким вони приїхали віддати шану в день Зелених Свят так, як це наш нарід робив в Україні.

Роман С. Голіят

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ.

За однорідну систему...

(Продовження зі стор. 2)

повіді на питання, як широко ведеться навчання рідної мови, які є труднощі в навчанній осягненні вислідів. Окрему анкету вислано до церков, парохів та інших релігійних організацій, щоб зібрати відомості, як стоїть справа рідної мови серед їхніх членів, якої мови вони вживають у Службі Божій, церемоніях та при інших релігійних функціях. Спеціяльну анкету вислано до неанглійських телевізійних і радіових пересилань, із запитом: які теми, засоби, матеріяли подаються ними, для збереження рідної мови.

Голова Проєкту мовних ресурсів д-р Джошуа Фішман із Ню Йорку після простудіювання цих всіх анкет, подав такий коментар: „Дуже важливо, щоб ми, визнаючи лінгвістичні джерела , спряли тому, щоб перше, друге й третє покоління американців визнавало цінність збереження вартісної спадщини їхніх батьків та дідів. Цим ми допоможемо нашій країні, у збагаченні нашої культури й життя". А в дальшому: „Це вперше 'загублений континент' неанглійських мов, якими говорять американці, визнано за важливий і потрібний. Наша країна дуже потребує американців із знанням різних мов, щоб поширити й поліпшити свої дипломатичні, культурні й комерційні зв'язки з людьми в цілому світі".

Цей об'єктивний коментар наводиться після майже двадцять літ, із цією думкою, що ми маємо за собою Уряд для допомоги у вдержанні українства в Америці, що коли будемо виховувати нашу молодь у знанні рідної мови, тоді вона, осягнувши визначні становища в американській адміністрації, буде гідно репрезентувати український народ, та ширити його добре ім'я серед американської громадськости. З жалем треба сказати, що у цій акції ненадто добре ми написалися, бо ніде досі не подано, чи ми, українці, добилися таких успіхів, якими хваляться еспанські, чи єврейські етнічні групи. В нас асиміляція поступила вже надто далеко і тепер треба українськість дослівно відвойовувати. Статистика вказує, що число учнів по рідних школах катастрофально впало, обмежено години навчання, а до цього бракує кваліфікованих учителів.

Які ж отже слова осторогi треба нам видвигнути перед нашим, ще свідомим своїх завдань, громадянством? Відповідь проста: „Ніхто не може бути повільний і лінивий супроти виконування свого національного обов'язку, яким понад все є: виховання власних дітей, у любові до рідної мови й нашого народу! Конечно треба почати рішучу акцію для мобілізації усіх сил, матеріяльних й духових, що мають бути спрямовані на реалізацію таких завдань: 1.Прямо рекрутувати дітей шкільного віку по всіх осередках, де живуть батьки, щоб домогтися створення поодиноких кляс, 2. Подбати про кваліфікованих учителів, вибрати активну адміністрацію для ведення діловодства школи, 3. Видрукувати, або перебрати вже готові підручники, що їх тепер вживається у канадських двомовних школах, і що є видані фондами Міністерства Багатокультурности в Оттаві та Департаменту освіти в Альберті. Досі видано сім читанок, крім допоміжних матеріялів для самих учителів і учнів. Очевидно всі ці посібники виготовлені українською мовою, з рамени Канадського Інституту Українських Студій, при якому знаходиться найбільший у Канаді Осередок Ресурсів Української Мови.

Оце певного роду плянові й конкретні пропозиції, що мають лягти в основу нових починів, щоб послідовно здійснювати виховування наших дітей, щоб вони росли змалку у свідомості своїх питомих завдань, що їх ждуть в майбутньому, та щоб врятувати їх від асиміляції, що може потягнути за собою руїну наших культурних цінностей, першою з яких являється рідна мова!

Не дайте „Рідній Школі" тинятися сиротою, без належної опіки й пошани, пригорніть її до себе, дайте їй нову наснагу для виконування її взнеслої місії, й докажіть, що у її сторіччя, у тисячоріччя нашого християнства, вона буде панувати й в хаті, й в родині, в організаціях, в Церкві, щоб світ знав про нас, як чесних і вірних синів і дочок великої висококультурної нації.

Чікаґський ОбВУА на авдієнції у нового Єпископа

Місцевий Відділ Об'єднання бувших Вояків Українців Америки був прийнятий ,на авдієнції новим Єпископом чікаґської дієцезії Іннокентієм Лотоцьким. У авдієнції взяли участь голова Відділу Степан Куропась, заступник голови Орест Городиський, секретар Лев Чайківський і касир Лев Струк.

Авдієнція мала не лише куртуазійний характер, який завжди потрібний у справах великого значення і наладнання співжиття та гармонії поміж громадою і верховним церковним достойником, яким є Єпископ. Єпископ Іннокентій у громаді не новий, сповняв тут функції пароха й ігумена церкви св. Миколая, яка стала тепер катедрою й осідком Єпископату.

У дружній атмосфері і розмовах на церковні і громадські теми новий Єпископ виявив велике знання справ і оптимізм у наладнанні деяких справ, які цього вимагають.

Він скромний і, як кажуть американці, „давн ту ерт" (ближче землі), з великим почуттям гумору і знанням людських душ і їх несовершенности.

Дуже приємна розмова делеґації ОбВУА з їх найвищим пастором й ісповідником тривала одну годину. На прощання єпископ Іннокентій подарував кожному з нас свою нову знімку в єпископському облаченії , а Відділ зложив Єпископові „Дар Любови".

Степан Куропась

Атака справа...

(Продовження зі стор. 2)

во. Тачер і Реген — це його головні речники. Моральне оновлення у духовій площині було тим гаслом, яке великою мірою допомогло і одній і другому перемогти. Морального розкладу обидва суспільства мали досить і тому голосні заклики до морального відродження, до привернення писаних і неписаних норм, до загнуздання людських пристрастей переконували виборців, щоб вони кидали у виборчі урни, чи натискали відповідні символи у виборчих машинах.

Особливо цікаві економічні рецепти англійського прем'єра і американського президента. Вони завернули до такого застосування ліберального laisser faire, laisser passer, що на їхню гадку мусіло б привернути почуття відповідальности в підприємця, у власника інвестиційних засобів та в менаджера. Впарі з тим вони стиснули суспільну мошонку, скоротили видатки на різні суспільні добродійства й допомоги, скоротили кредити й змусили затискати пояс. Особливо драстичні форми прибрало це в Англії, де наслідком політики „затискання пояса" зростає число банкрутств, число безробітних осягнуло рекордову висоту, а слабші підприємства щораз частіше падають.

Зі зовсім іншого боку заатакували демолібералізм у Франції. Там суспільні сили пересунулися наліво. Французька традиція йнакша, почуття приналежности до „ля ґранд насіон", як найвищої вартости на землі вище, як в англосаксів і коріння якобінізму, лівого радикалізму вийнятково міцні. Все це знайшло свій вислів у виборі соціялістів на президента і до парляменту. Новообраний президент Франсуа Міттеран зразу застосував типові ліві заходи: підвишка мінімуму заробітних платень, піднесення заробітної платні і соціяльних свідчень для потребуючих. А в слід за тим прийде зміцнена націоналізація підприємств, збільшення податків для багатших верств, державне плянування і тд. Та тенденція буде міцніти з огляду на притягнення до уряду комуністів, які разом з соціялістами поставили ставку на ліві реформи.

Котра рецепта переможе? На це може відповісти тільки само життя. Теоретичних аргументів можна знайти доволі для підтримки однієї й другої „рецепти". В двох різних системах, на базі двох різних культур і традицій можуть перемогти, тобто привести до успіхів дві різні методи, тобто в Англії й Америці одна, в Франції друга, протилежна. Можуть, але не мусять. Це залежатиме від керівних кіл, від їх вмінь, від умов, у яких їм прийдеться діяти й накінець від помилок, які вони зроблять.

IN LOVING MEMORY OF OUR BROTHER-IN-LAW

JOHN W. EVANCHUK

Julie & Henry Pushkow $25.00
Nan & Ray Kalin $25.00

PATRIARCHAL FUND

Замість квітів на свіжу могилу

бл. п.

ДАРІЇ КОМАРИНСЬКОЇ

щирої Приятельки нашої Покійної Мами,
на ХАРИТАТИВНІ ЦІЛІ МАРІЙСЬКОЇ ДРУЖИНИ при ЦЕРКВІ СВ. ЮРА в Ню Йорку
50.00 долярів складає

родина СЛИЖІВ

Замість квітів на могилу

бл. п.

СОЛОМЕЇ БУНДЗЯК

складаємо 50.00 долярів на ПАТРІЯРШИЙ ФОНД

•

Засмученій Родині висловлюємо наше глибоке співчуття.

Дора і д-р Мирослав САСИКИ
Іванна та Микола ВАЛЄРІ

Замість квітів на свіжу могилу

сл. п.

Інж. НАДІ ВОВК-КАМЕРОН

25.00 долярів
на ВИДАВНИЧИЙ ФОНД РОМАНА КУПЧИНСЬКОГО складає

Мирон ШАРКО

СХІДНЬО-ЕВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ім. В. ЛИПИНСЬКОГО у Філядельфії, Па.

із жалем повідомляє про смерть нашої видатної

ФУНДАТОРКИ

св. п.

МАРІЇ ПЕЧЕНЮК

уродженої 24-го грудня 1902 року в Сущині, Тернопільщина, померлої дня 24-го травня 1981 року у Ванкувері, Канада.

•

Вельмидостойному Мужеві, побратимові Осипові, синові Володимирові, дочці Ользі, Внукам, висловлюємо наші найщиріші співчуття.

Дирекція Інституту

•

Згідно з бажанням Родини, замість квітів на могилу; проситься пересилати пожертви до:
East European Research Institute
469 Flamingo St., Philadelphia, Pa. 19128, U.S.A.

УКРАЇНСЬКЕ ЛІКАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Відділ Метрополії Ню Йорк — Ню Джерзі

ділиться сумною вісткою з Членами Відділу та всім Громадянством, що 11-го червня 1981 року, відійшов у Вічність

св. п. д-р мед.

МИКОЛА КУЗЬМОВИЧ

ДОВГОЛІТНІЙ та АКТИВНИЙ ЧЛЕН ТОВАРИСТВА.

•

Вельмишановній Дружині, Дітям та всій Родині Покійного складаємо вислови глибокого співчуття.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

УПРАВА ВІДДІЛУ

Ділимося сумною вісткою,
що дня 20-го червня 1981 р., з Волі Божої відійшов у Вічність,
на 71-му році життя,

бл. п.

Д-р ВОЛОДИМИР САВЧАК

довголітній член Крайової Ради Українського Конґресового Комітету Америки, адвокат, голова Товариства Українських Правників в Америці, член Наукового Товариства ім. Шевченка, Пласту і ООЧСУ.

ПОХОРОН відбувся у вівторок, дня 23-го червня 1981 р. з похоронного заведення Quinn, 35-20 Broadway, Astoria, N.Y. до церкви Чесного Хреста, а звідтам на цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

•

Горем прибитій Родині Покійного складаємо вислови глибокого співчуття.

Екзекутива Українського Конґресового Комітету Америки

ПОДЯКА

З Волі Всевишнього 11-го червня 1981 р., ненадійно відійшов у Вічність мій Найдорожчий МУЖ

бл. п.

Д-р СВЯТОСЛАВ ЗЯТИК

У своєму безмежному смутку, я зазнала багато тепла і розради від моєї Родини і Приятелів, та не в силі кожному зокрема висловити свою вдячність. Тому цією дорогою складаю мою найщирішу подяку Родині, Приятелям і Знайомим за участь в похоронних відправах, за квіти, молитви та пожертви на Служби Божі.

Хай Всевишній нагородить Всіх Вас сторицею та благословить за Ваші добрі серця!

ГІЛЬДАНА — дружина

ЄГИПТОМ ЩО ЯКИЙСЬ ЧАС ПОТРЯСАЮТЬ важкі зудари між християнами й мусулманами. Мусулмани здебільшого намагаються скинути вину за ті зудари на християн, хоч їх набагато більше в Єгипті, живуть вони завжди компактною масою та ще й до того мають підтримку державної влади, яка майже повністю складається з діячів — магометан. У половині червня цього року знову повторилися такі зудари, які швидко охопили цілий ряд осередків.

Казки визначної...

(Продовження зі стор. 1)

го артиста сцена є хлібом насущним!

Взагалі тут виникає проблема виконавця-актора і глядачів. Професійна акторка, яка вже два десятки років день-у-день виходила на сцену, тужить за виступами тут, де нема такої можливости для українськомовної артистки. Вона бажала б виступати в театрі, який працює щовечора. Мрії цій ледве чи на еміґрації дано буде здійснитися.

Ради контакту з глядачем-слухачем актор отже шукає теж інших шляхів. І ось цим чудовим способом — виданою пластинкою, артистка може прийти і до того глядача, який ще до театру не ходить або рідко ходить — до української дитини.

„Поява пластинки, нової книжки, картини чи іншого твору мистецтва, хоч і пов'язана з комерційністю до деякої міри, але кожний справжній мистець думає про віддачу публіці частини свого таланту. Коли ж відборцями є діти, тоді ще більше відчуває потребу такий творець дати частину себе слухачеві", — пояснює Евеліна Белюць, чому саме дитяча тематика в неї.. Діти цей раз були вирізнені акторкою, хоч її намовляли і сама вона мріє про платівку для дорослих, з читанням поезій Ліни Костенко, до якої вона почувається дуже близькою. Але це вона напевно здійснить потім. Тепер же для неї справжнє свято — виступ перед дітьми, бо дитяча авдиторія найщиріша, сердечна, відверта, довірлива і вдячна. Артистка до дітей завжди відчувала приязнь і багато для них працювала. Колись малятам на Україні читала „Чарівну квіточку", „Івасика-Телесика", „Цілюще яблучко" і брала сама участь у виставах дитячих казок; ось і в „Сніжній королеві" Андерсена, а вже найчастіше читала казки рідній доні — Раді. І на „Дитячих візерунках" є улюблені казочки Ради — „Про дівчинку Наталочку та сріблясту рибку" і „Солом'яний бичок". Сама Е. Белюць ці дві казки уважає також найбільш гарними.

Розповідає залюбки артистка, як ішла праця над матеріялом для платівки, як підбиралася програма і для чого? „Це найважніше питання — для *чого* і *що* ми хочемо сказати цим твором людям. Ось взяти приклад 'Солом'яного бичка'. Народна прастара казочка, жартівлива, жвава і показує кмітливість жінки, яка успішно ловить чотирьох тварин. Головне, — продовжує Евеліна Белюць, щоб не було жорстокости, не було зради, а щоб викликати у дітей тепле і миле почуття, щоб діти хотіли бути подібними до персонажів, що їм сподобалися, чи то дівчинка Наталочка чи князенко Ясінь".

І справді, слухаючи цю пластинку, бачиш, як багато старання вкладено в кожну стрічку, в кожну строфу, в кожну навіть найменшу річ. Це — маленький театр, де артистка є одноразово кільканадцятьма персонажами, і говорить вона кільканадцятьма зміненими голосами майже одноразово. Іноді здається навіть, що тут було більше осіб, настільки міняє вона забарвлення голосу.

Все це створило справжні характери дієвих осіб і разом — неповторне звучання прегарно читаних, прегарно виконаних українських народних казок, віршів і навіть однієї пісеньки (яких могло б бути і більше).

Ця здібність артистки міняти голос, входити в ролю і передавати слухачеві майже „опуклий" образ героїв казки, — як зачуваю, — злякала одного вражливого малого слухача... Тоді бачиш, що артистка дійсно перевтілилася голосово в того персонажа, що дитина розпізнала по голосі грізного Змія чи Вовка, Ведмедя, Ворону чи старого Царя.

З літературою про малят і для малят добре познайомлена артистка, як і з дитячим сценічним репертуаром, і вона не втомлюється про це розповідати, але раз-у-раз звертає розмову на своїх співтворців пластинки, і тоді бачиш мистця — великодушного і щедрого члена одного спільного гурту, бо їй так бажається, щоб підкреслити „незаступиму" ролю в появі платівки всіх „винуватців торжества": режисера, без якого вона „ніколи б не обійшлася", бо він „годинами серйозно працював з нею над кожним слівцем": актор і режисер — режисер і актор, завжди разом і один без одного не мислимі. Композитор і озвучувач — страшенно потрібний теж був тут, бо „діти не будуть глядачами, лиш слухачами", — тут Евеліна Белюць не щадила похвал для Ґами Скупінського, якому завдячує „багато-багато", бо щоб перенести уяву дитини в казковий світ незрівнянних Карпат чи зеленої оксамитної Буковини треба ж було обов'язково ґолос трембіти і сопілки, і соловейка.

Не менші похвали пішли на адресу малярки-графіка за її гарне оформлення платівки. Обкладинка Ріти Стрижалківської також го боку, щоб впливати на дітей, щоб викликати в них бажання прихильности до казок і до того, про що йде мова в тих казках.

Тут згадує артистка, що треба б було дати обкладинку кольорову, але..., „були надто високі кошти", а все і так вимагало великих витрат з власної кишені. Фінансово ж вони ще не зовсім устабілізувалися за ці два роки, що родина артистки перебуває на волі, на Заході. Не забула Е. Белюць похвалити і Мирона Заліпського, продуцента, що вклав максимум праці, щоб платівка появилася. Це він також трошки раніше випустив у світ платівку під назвою „Ти" — „You", яка дає слухачам творчість Ґами Скупінського. Обидві ці пластинки можна набути за ціну по 6 дол. (сім дол. з пересилкою), пишучи на адресу Artist Harvest Inc., c/o Myron Zalipsky, 43 St. Marks Pl., New York. 10003.

І на цьому не кінець, звичайно. Пляни для майбутніх звукозаписів вже готові: це буде „Вінок любови" з поезій Ліни Костенко і хоч частина поеми „Марусі Чурай", а потім і інші шедеври з українських поетичних скарбів. Тепер, у літньому сезоні, поза працею „на хліб насущний" (артистка працює у фінансовому відділі УНСоюзу) вечорами вона вивчає наполегливо англійську мову.

Але не це все її вабить: вабить її сцена, виступи перед українськими глядачами, на яких вона може виспівати перед іншими свою мистецьку душу, виявляючи повсякчас своє високе служіння безсмертній Мельпомені.

У стремлінні до національного...

(Продовження зі стор. 2)

синами візантійського обряду і боюся, що може я завеликий фантаст й ідеаліст, і цілий мій задум не матиме жадної реальної практичної цілі. Владика Дудик, в сердечній і щирій розмові, зовсім не вважав мою ідею за дуже нереальну, і це мене заохотило писати ще більше.

Може більше, як колинебудь в історії України — сьогоднішні об'єктивні обставини є сприятливими для такої ініціятиви. У нашій Українській Католицькій Церкві заіснував мир і творча атмосфера. Між обома Митрополитами і духовенством існують контакти, що їх вони стараються поширити і на вірних, і ми можемо, навіть скорше, як нам здається те зближення зреалізувати. Ми не творимо щось нове, ми ж колись були разом і тепер лише пробуємо вернутися до себе.

А це створить між нами нові надії, додасть нам нових сил, допоможе нам у взаємнім усвідомленні нашої ідентичности, і ми можемо почати нову епоху нашої діяспори

Вечір, присвячений поетові М. Сингаївському

Діти рецитують „Ромашкове сонце".

„Студія Мистецького Слова" Лідії Крушельницької, знову порадувала нас у п'ятницю, 8-го травня, в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку, прекрасним вечором. Три групи студійців — менша, середня і заавансована — дали нам перекрій дитячої творчости поета Миколи Сингаївського.

Микола Сингаївський народився 1936 року на Житомирщині в селянській родині. В 1961 році закінчив Львівський університет, працював на будовах в Києві і Кривім Розі та в пресі. Написав першу книжку для дітей „Жива криничка", „Ромашкове сонце", „Журавлине літо". 1961 року був надрукований цикл його поем „Сторони світу", збірла „Земле, чую тебе" й інші. Він також перекладач з новогрецької й інших мов.

Сильветка М. Сингаївського стала ясною, коли прослухали ми його твори. Для юних студійців дитяча творчість поета незвичайно цінна. Його дві книжечки „Ромашкове сонце" і „Журавлине літо" — це просто лекції української природи, а саме: квіти та птахи. Всі ці вірші підкреслюють красу України і заразом викликують почуття гордости бути приналежним до батьківщини, яка виглядає, наче квітник. Простота вислову, почуття гумору, в першу чергу, щирість, яку діти дуже відчувають, і вони вивчили без труднощів дві книжечки напам'ять. З третьої книжки „Стежка до криниці" почули ми три вірші. З книжечки „Ромашкове сонце" юні студійки сплели вінок Матерям в день їхнього свята, що якраз припав у неділю, 10-го травня. В цей спосіб вони висловили свою любов за всі труди, невигоди і журбу у вихованні своєї дитини.

В першій групі виступали: Катруся Леонард, Марта Подолюк, Тамара Тершаковець, Христя Червінська, Мотря Мац, Галя Кузишин, Алла Клюфас, Наталка Одинець, Яринка Ференцевич. А з книжечки „Журавлине літо": Тиміш Ганкевич, Тарас Певний і Тарас Ганкевич. І на закінчення першої частини — три вірші з книжечки „Стежка до криниці" і у виконанні Тараса Ганкевича „Голосний день", Тиміш Ганкевич — „Голубе моє Полісся" і Тарас Певний закінчив першу частину віршем „Мати".

В другій частині виступали три студійки: Таня Оберишин „День творіння", Роксана Хомич „Під чорни лісом" і Леся Галів „Голуба елегія", та спільно — поезію „Україно моя". І на закінчення другої частини Лев Волянський, Орест Кебало, Ярослав Шуль, Стефан Войціцький і Богдан Кузишин виконали шість поезій: „Спрага", „Легенда", „Етюд з твого голосу", „Дві Лілеї", „Схожість" і „Сосни".

Численно зібрана публіка зі стиснутим віддихом слідкувала за виступами молодих студійців, милувалася їх прекрасною мовою і вимовою, які, не дивлячись на те, що молодь живе-виростає далеко від землі їхніх батьків, завдяки довголітній, невсипущій праці Лідії Крушельницької, засвоюють собі зарання літературну українську мову і знання української культури і літератури. Щасливі ті батьки, які посилають своїх дітей до „Студії Мистецького Слова".

Ольга Соневицька

„Думці" до ювілейної китиці квітів

У суботу, 4-го квітня цього року, відбувся ювілейний концерт хору „Думка" з нагоди тридцятріччя його існування.

Тридцать років існування і праці товариства — це довгий час. За цей час постала в нас і зникла безліч різних товариств і установ. „Думка" — одне з тих товариств, що не тільки зберіглося досьогодні, але більше ніж оправдало своє існування довголітньою послідовною і цілеспрямованою працею.

Початок „Думки" був досить не ортодоксальний.

Мов сьогодні пригадую гарний, соняшний день 1949 року. Була неділя. Групка людей на хіднику, напроти церкви св. Юра, на сьомій вулиці в Ню Йорку, після двадцятки, щось жваво дискутує. Там мґр Льоньо Крушельницький, бл. п. інж. Володимир Богачевський, бл. п. інж. Богдан Рак, бл. п. мґр Осип Стецура та ще кілька ентузіястів хорового співу (на жаль, їх прізвищ вже на пригадую) дискутують справу створення в Ню Йорку чоловічого хору. В результаті тієї розмови вирішено створити хор, дорогою приватних розмов завербувати співочу братію і назначено першу пробу. Так спонтанно, без довгих засідань, без основуючих загальних зборів, без довгих програмових промов постав хор, який ми на перших (основуючих) загальних зборах щойно в січні 1950 року назвали — чоловічий хор „Думка". Він згодом перетворився на мішаний хор. Він постав так скоро й так легко, бо люди, які його творили, в першу чергу, мали велику любов до української пісні, а крім того, вони розуміли вагу плекання тієї пісні, зокрема тут, на поселеннях, з метою передати любов до неї молодшому поколінню.

Мов сьогодні пригадую першу пробу в кімнаті над „Сурмою" на сьомій вулиці. Зійшлися переважно колишні співаки різних хорів на рідних землях. Став перед нами Льоньо Крушельницький. Попросив сідати, роздав ноти, і ми почали розучувати чудову пісню: „Та болять ручки". Співалося легко і з приємністю, бо, як я вже сказав, співали переважно досвідчені хорові співаки, , а, головно, диригував неперевершений ентузіяст хорового співу Льоньо. І сама ця пісня, і Льоньова інтерпретація полонили мене до такої міри, що, мабуть, завдяки ним, я став ентузіястом „Думки".

Так постала „Думка"

Від тієї пропам'ятної неділі і від першої проби над „Сурмою" „Думка" проіснувала досьогодні. Не тільки проіснувала, але гідно відпрацювала майже тридцять два роки, плекаючи рідну пісню. Тисячі годин проб, сотні виступів, чи то самостійних концертів, чи участей в культурних і патріотичних імпрез наших громад, численні, часто дуже оригінальні товариські імпрези — це вклад „Думки" в культурне життя української громади в ЗСА, а зокрема в культурне життя Ню Йорку. Одначе, головна заслуга „Думки" це те, що основна мета, для якої члени-основники заклали „Думку", а саме — передати любов до рідної пісні новому поколінню — сповнена. Вистачить поглянути на сьогоднішню „Думку" — от хоч би під час цього ювілейного концерту. Там уже співає нове покоління, а я сказав би, навіть вже два нові покоління.

Смолоскип переданий. Полум'я рідної пісні горить.

Вірю, що це полум'я, запалене понад тридцять років тому горсткою ентузіястів, перетривало пробу часу. Вірю, що воно при підтримці громадянства і дальшому запалові ентузіястів хорового мистецтва вже не погасне.

Цей короткий спогад про народження „Думки" хай буде від мене, одного із небагатьох вже основників цього хору, маленькою квіткою до тих розкішних букетів, що ними так щедро обдарувала хор-ювілята вдячна публіка після ювілейного концерту.

Хорові та його молодому талановитому й динамічному дириґентові Семенові Комірному бажаю багато літ успіхів.

Аполінарій Осадца

Роман Дяків...

(Продовження зі стор. 1)

ми блискучі осяги в 1981 передконвенційному році. Ціль УНС — це 4,000 нових членів. М. Душник зазначила, що УНС має додаткові місячні нагороди для організаторів, базовані на т. зв. точковій системі; дивіденди будуть збільшені і більше нових родів забезпечення є під дискусією. Заступниця головного предсідника УНС говорила про потребу для відділів організувати братські імпрези та відбувати регулярні збори. Вона також заторкнула такі справи, як фінансовий ріст УНС та повне винаймлення будинку УНС.

М. Душник також закликала, щоб члени передплачували „Свободу", „Український тижневик і „Веселку", як подарунок для родин і знайомих: перші два органи можна висилати безкоштовно впородовж трьох місяців для потенціяльних членів, а головно, „Український Тижневик" для осіб, роджених і вихованих в Америці.

На закінчення вона закликала всіх докласти якнайбільше зусиль в організаційну працю в 1981 році і тим робом допомогти УНСоюзові продовжувати свою культурну і гуманітарну службу нашій громаді.

Старший обласний організатор УНС Степан Гавриш зложив ґратуляції для Окружного Комітету за виконання квоти четвертий раз, додаючи, що тільки чотири із 30 округ УНС осягнули свої квоти на 100 відсотків у 1980 році. Округа УНС у Вілкс Беррі одержала ще одну грамоту за свої досягнення. Стефурин є першуном у Окрузі, маючи вже шість нових членів. С. Гавриш твердив, що членство є підставою УНСоюзу, але в 1980 році здобуто тільки 2,239 членів, тоді коли в тому самому часі УНС втратив 1,300 членів. Сама тільки Пенсильванія дала 667 членів, майже одну третину всіх новозорганізованих членів. Промовець згадав, що три інші українські забезпеченеві організації мають організаційні труднощі; всі чотири приєднали 4,322 нових членів у 1980 році. Він додав, що якщо б більше грошей можна давати на позики, ми мали б більше нових членів. Нав'язуючи до 30-ої конвенції УНСоюзу, яка відбудеться в 1982 році у Рочестері, Н.Й., С. Гавриш закликав відділи до збільшення свого членства.

Під час дискусії порушувано такі справи, приміненя дивіденд до збільшення суми забезпечення, нові грамоти, побільшення дивіденд, викази членів, суспільні члени, висилка дивіденд, зв'язок з Головною Канцелярією УНС, різдвяні картки тощо. В дискусії взяли участь — Дяків, Стефурин, Гринчишин, Валіґун, Ірена Дяків і К. Лукач.

Дискусія продовжувалася за перекускою і чаєм, які приготовили пані з Округи.

У десятиріччя канадської багатокультурности

Монтреаль (УІБ-ОУПС). Промовляючи на Святі громадянства 13-го червня ц. р. в Шалем Мон-Роял, канадський міністер багатокультурности Джим Флемінґ ствердив, що якщо б не було покликаної покійним прем'єр-міністром Л. Б. Пірсоном Королівської комісії та її звіту, не було б у Канаді політики багатокультурности, що цього року відзначає своє перше десятиріччя — 1971-1981 роки. Наступник Пірсона прем'єр-міністер П. Е. Трудо проголосив цю політику федерального уряду в жовтні 1971 року й з того часу вона розвивається в усій Канаді для добра етнічних культур, з яких складається канадське суспільство.

Політика багатокультурности — це ніщо інше як відповідь (респонс) федерального Уряду на всі 16 рекомендацій четвертого тому Королівської комісії. Вона зокрема важлива для Квебеку, що має багато етнічних груп, які хочуть продовжувати свої культурні скарби на терені з франкомовною більшістю. У святі, що ним проводив голова Монтреальської Ради Громадянства д-р Р. Аттар, взяли участь представники майже всіх етнічних груп Квебеку, в тому і української. Як колишній член Королівської комісії в 1963-1971 роках, на святі був присутній проф. Яр. Рудницький, співавтор четвертого тому її рапорту з „багатокультурними" рекомендаціями, та єдиний член Комісії, що в своєму „сепаратному меншинному рапорті" обстоював, крім багатокультурности, ще й багатомовність Канади. На жаль, ані уряд Л. Б. Пірсона, ані П. Е. Трудо не прийняли „багатомовних" рекомендацій проф. Рудницького, зокрема коли йдеться про статус української мови як „обласної" (реґіональної) мови Канади: обидва уряди вважали, що для Канади вистачає „офіційна англо-французька двомовність", всі інші мови повинні знайти піддержку не в конституційному забезпеченні, а в рамках політики багатокультурности.

Терор і антитерор...

(Продовження зі стор. 1)

дальшого слідства. Урядове інформаційне аґентство Парс в першому повідомленні подало, що замах є ділом „контрреволюціонерів". В дальших повідомленнях урядові чинники намагаються вмовити в публічну опінію, що замаховці були пов'язані з американцями.

Покищо важко предбачити всі наслідки замаху на ісламську кватиру, але всі обсерватори іранської сцени погоджуються в тому, що вони будуть далекойдучі.